

marhával, lóval, juhval szükséges legeltetni. A legelőkön azonban a *szükséges* jószágállománynak csak *1/3-1/4*-e található. A *magyar szürke marha* állománya 3000 körüli, a *racka* 4000 körüli létszáma túlságosan alacsony. Az egykor bőséges jószágállománynak már csak a töredéke maradt meg. Úgy tűnik, hogy egyelőre marad a vonzó múlt, egy elsüllyedt, hagyományban gazdag világ, amely azonban hátrahagyta képviselőit, a magyar szürke marhát és a rackát, mint a magyar állattartó kultúra becses értékeit.

A rét- és legelőgazdálkodás, mint tudomány és oktatott tantárgy

A 18. század vége és a 19. század eleje a mezőgazdaság ébredésének a korszaka volt. Számos új felismerés született, amely hozzájárult a mezőgazdaság fejlődéséhez, megteremtve *önálló* tudományát, az *agronómiát*. A *mezőgazdaságtan* eredeti tartalma később *leszűkült* a földművelésre, növénytermesztésre, talajtanra, miközben az *állattenyésztéstan* *önálló* tudományterületet formált. A két ágazat önállósága egyúttal *egymásra utaltságot* is jelent. Az összekötő kapocs a takarmányozásban, kiváltképpen *racionális gazdálkodás* térhódításával, ami a 19. század utolsó harmadától körvonalazódott. A *szántóföldi növénytermesztés* minden további mezőgazdasági tevékenység alapja, elsődleges nyersanyagforrás. Körébe tartozik a különböző kultúrnövény csoportok termesztése, közte a takarmánynövényeké is. De zömmel a *természetes vegetációt* hasznosító *rét- és legelőgazdálkodás* – gyepgazdálkodás –, mint a *takarmánygazdálkodás* egyik eleme, szintén *ide* tartozik. Ez a magyarázata annak, hogy nemcsak a mezőgazdaságtannak, mint tudománynak a művelése, hanem oktatása is a növénytermesztéstan egyik ágát képezte. Másik besorolásnak az állattenyésztéstanhoz való tartozás kínálkozott, mint hasznosító területhez. Az más kérdés, hogy bármely tudományterülethez is tagozódott be a *rét- és legelőgazdálkodás*, Magyarországon is csak *1990-ben* kapott a gyepgazdálkodás *önálló tanszéket Gödöllőn*. Az említett körülmények is hozzájárulhattak ahhoz, hogy a rét- és legelőgazdálkodás, mint tudományterület csak a 19-20. század fordulójától nyert polgárjogot a hazai tudományos életben és az oktatásban. Az kétségtelen, hogy a *magyar mezőgazdaság belterjesedése* és a *hazai kísérletiügyi hálózat* kiépülése – az állam égisze alatt – egymást erősítő folyamat volt a 19. század végén, néhány egyéni kezdeményezéstől eltekintve.

A kísérleti kutatások, honosítási vizsgálatok, hazai fajták kinemesítésének színteréül szolgált a Magyaróváron felállított *M. kir. Országos Növénynevelő Intézet, Grábner Emil* kezdeményezésére, amelynek működése az előző évben életre hívott fővárosi intézet „elvetélt tevékenységének” kiváló folytatójaként szerzett tudományos hírnevet az országnak. Az intézet azonban *kevés figyelmet* szentelt a rét-és legelő növényeire. A kísérletek száma elenyésző volt a szántóföldi növényekéhez képest. 1909-1915 között közel 35 ezer volt az anyatorzsek és kísérleti parcellák száma, amelyből a fűfélék aránya 0,6% körül mozgott. Viszont a lucerna és a lóhere esetében majdnem elérte a 20%-ot. A közel 80%-os arány a gabonafélék, a kukorica és a burgonya között oszlott meg. A korabeli kutatások iránya az *állattenyésztés* területén az *örökléstan* és a *takarmányozás* felé mutatott. Ez utóbbinál óhatatlanul volt kapcsolódási pont a rét- és legelőgazdálkodással. A *takarmányozásban* külföldi eredményeit ültették át először magyar nyelvre. Közéjük tartozott *Wolff, E.*: A mezőgazdasági haszonállatok ésszerű takarmányozása című kötet, továbbá *Kühn, J.*: A szarvasmarha ésszerű takarmányozása című munka. Míg az előzőt *Kosutány Tamás* fordította, az utóbbit viszont *Cserháti Sándor*.

Liebermann Leó kezdeményezésére megszületett az *Állatélettani és Takarmányozási Kísérleti Állomás* 1897-ben, ahol elkezdtek a hazai takarmányok *beltartalmi értékeinek* meghatározását. 1905-ben napvilágot látott **Kellner, O.:** A mezőgazdasági haszonállatok takarmányozása című kötet, amely évtizedekre megszabta a takarmányozástan fejlődését, bevezetve a *keményítő érték* fogalmát. **Cselkó István** a *Kosutány Tamással* közösen írt és 1894-ben kiadott *Takarmányozástan* című munkájuk után 1906-ban *önálló* kötetét jelentette meg, amelybe már beépítette a keményítő érték fogalmát, ami a *rét- és legelőgazdálkodás* szempontjából meghatározó volt. Nem beszélve arról, hogy számos *gyepnövény beltartalmi mutatóit* is közzétette a kötetben. Bebizonyosodott, hogy szükség van a *hazai gyepeket* alkotó növényfélék beltartalmi értékeinek ismeretére, mivel a *német adatoktól merőben eltértek* a jóval kedvezőbb értékeket és arányokat mutató hazaiak.

Weiser István – munkásságának döntő része a két világháború közötti évtizedekre esett – 1906-ban a következőket írta: „... a takarmányok valódi értékének a megítéléséhez Kellner klasszikus munkálatai vezettek el és a takarmányozástan számára új utakat jelöltek, melyeken a legközelebbi évtizedekben haladni kell”. Mindez ráirányította a figyelmet a rétek és a legelők természetes vegetációjában rejlő lehetőségre, amely a legeltetési állattartás rendelkezésére állhat, nem is beszélve a szénaként hasznosított hányadról.

A rétet és legelőgazdálkodás, mint tudományág önállósodása előtt is hallatott magáról. A *Tudományos Gyűjtemény* címen megjelenő első magyar nyelvű enciklopédikus folyóirat 1817-1841 között, jelentős számban közölt hosszabb-rövidebb írásokat, sőt tanulmányokat is a rétekről, kaszálókról. **Nagyváthy János:** A szorgalmatos mezei gazda című kötete 1791-ben jelent meg Pesten, amelyben szó esett a fejős tehének legeltetéséről, a juhok nyári legeltetéséről. Ezek – a külföldi eredményeket ismerve – gyakorlati tapasztalatokat tesznek közkinccsé. A szerző másik kötetéről – Magyar practicus termesztő (1821, Pest) – már történt említés. A korszak másik tollforgató gyakorlati szakembere, **Pethe Ferenc** sem fukarkodott a rétek dicséretével: „... megérdemelné kétségkívül a természeti kaszáló is, hogy szintoly szorgalmatossággal ápolgatnák, mint a többi” (Pallérozott mezei gazdaság. Sopron, 1805). **Balás Árpád** a keszthelyi akadémia igazgatójaként 1876-ban adta közre *Rétmívelés és legelőgazdálkodás alapvonalai* című munkáját, amelyet az Általános és különleges mezőgazdasági növénytermelés (I-II. Móvár, 1876) – első hazai kézikönyv – című összeállítása kiegészítésének szánt. Mindez egyúttal azt is jelzi, hogy szakmai berkekben a *rét- és legelőgazdálkodást a szántóföldi növénytermesztés részének tekintették*. Munkáját annak reményében írta, hogy „... a szíves olvasó figyelmét s érdekltségét a szóban forgó tárgy iránt fölébreszteni (próbáljon) s ez úton a rétek az eddiginél okszerűbb művelését és gondozását előmozdítani (sikerüljön).” Véleményünk szerint e művet joggal nevezhetjük a hazai gyepegazdálkodás szakirodalma első önálló kötetének. A korábbi időkről alkotott kép azonban nem lenne teljes, ha nem említenénk meg **Török János** előszavával kiadott munkát, amely 1844-ben jelent meg: *A magyar gazdákat érdeklő legfontosabb rétfüvek és takarmánynövények rövid ismertetése* címen. „... A rétek (...) mellyek a legolcsóbb s legtermészetesb takarmányt nyújtják, annál gondosabb művelést kívánnak, minél korlátozottabb a tér, melly nekik a földművelésben jutott (...) a legelők (...) a szokottnál szinte jóval nagyobb ápolást kívánnak, ha hogy illő hasznót hozzanak (...) s hol mindkettőben fogyatkozást szenvedünk (...) a mesterséges takarmány termesztéséhez kénytelenítettünk folyamodni”. Ez a vékony kötet a 19. század közepének hasznos összegzése a gyepegazdálkodás növényeiről.

A 20. század első évtizedében egyre több szakmunka látott napvilágot. **Károly Rezső** 1899-ben megjelent kötetét lehet talán az *első átfogó gyepegazdálkodási munkának* tekinteni (Rét- és legelőművelés gyakorló és tanuló gazdák részére. Bp. 201. o.), amely a

Földművelésügyi Minisztérium által indított kiadványsorozatban jelent meg. Említhető még Réti János – Debrecenből került Kolozsvárra –, *id. Rázsó Imre*, akinek munkája: Rét- és legelőművelés kézikönyve címmel 1906-ban jelent meg Magyaróváron. Közgazdasági szempontból tekintette át e fontos művelési ágat *Berendi Béla*: Legelő- és havas gazdálkodás. Közgazdasági tanulmány és egyszersmind kézikönyv. Bp. 1904. 391 o. *Szilassy Zoltán* – OMGE titkára – 1892-ben egy kitűnő könyvvel lepte meg a hazai szakembereket (A fűféle takarmánynövények és termesztésük). Kötetében utalt a korabeli hazai viszonyokra, miszerint hiányos a hazai szakirodalom, és kevés a megbízható adat, valamint a tapasztalat. A szerző jól ismerte Nyugat-Európa és az Egyesült Államok mezőgazdaságát, rendelkezett megfelelő összehasonlítási alappal. *A rét- és legelőgazdálkodás tudományának kezdetleges hazai állapotát mutatja* „... a magyar rétek flóráját korántsem ismerjük (továbbá) az egyes fű- és hereféle takarmánynövények nálunk miféle viszonyok között, miféle arányban nőnek együtt (...) a keverékvetések megállapításánál pusztán kombinációra, az idegennel való összehasonlításra vagyunk csak utalva, s így tökéletes megbízhatóságra e tekintetben senki sem számíthat.” *Szilassy Zoltán* kötetének gerincét a növényismertetésen túl a gyeptelepítés kérdései uralják, amelyeket legelőként vagy kaszálóként hasznosítottak. A korabeli német gyepgazdálkodás tudományos eredményei szolgáltak számára zsinórmértékül.

A rét- és legelő növényeinek nemesítése kapcsán már szó esett a nemesítési munka megindulásáról, amely kísérleti hálózathoz és uradalmakhoz kötődött. Az 1930-1940-es évekre már közel félszáz állami és magánkézben lévő üzem működött, s közülük jó néhány a gyeplégyfélék nemesítését is szorgalmazta.

A gyepek iránti érdeklődés az *első világháború után* lendült föl. Mindez azon egyszerű oknál fogva, hogy a havasi legelők, kaszálók új politikai határok közé kerültek, aminek az lett a következménye, hogy az Alföld még megmaradt gyepterületei felértékelődtek, ösztönözve a rét- és legelőgazdálkodás terén végzett kutatásokat. A két világháború közötti évtizedek hazai gyepek kultúráját befolyásoló szakemberek jelentős erőfeszítéseket tettek a színvonal emelése érdekében. Szakkönyvek, folyóiratbeli tanulmányok, rádiós előadások jelezték ezt a munkát. Közülük megemlítendő: *Biró János* (A legelőgazda könyve. Bp. 1928., A legelőgazda útmutatója. Bp. 1928.), *Bittera Miklós* (Rét és legelő. Bp. 1935.) *Dorner Béla* (Rétek és legelők művelése és termésfokozása. Bp. 1928. 2. kiad.), *Dresdner Iván* (Az újkori zöldmezőgazdálkodás. Bp. 1927.), *Herke Sándor* (A szikes talajok gyepesítése. Bp. 1932., A sziki mézpzásit jelentősége a szódás talajok gyepesítésénél és az Atropis (=mézpzásit) gyepek feljavítása. Bp. 1933.), *Kolbai Károly* (Új gyepek telepítése magvetéssel. Keszthely. 1935.), *Piukovich József* (A legelőkérdés és annak fontossága. Bp. 1928.), *Somorjai Ferenc* (Tapasztalatok alföldi gyepek feltörése és újratelepítése körül. Bp. 1933.), *Thaisz Lajos* (Az alföldi gyepek fejlődéstörténete és azok minősítése gazdasági szempontból. Bp. 1921., A magyar talaj gyepesítése. Bp. 1927.), Zöldmező album (Szerk. Piukovich József. Bp. 1924.), *Gróf Béla-Gruber Ferenc-Taróczy Herbert* (A rét és legelő növényei. M.óvár. 1936.), *Gruber Ferenc* (A kisalföldi rétek és legelők legfontosabb gyomnövényei. M.óvár. 1939.). A szélesebb körű tájékoztatás sem hiányzott a szakemberek részéről, hiszen Thaisz Lajos: Hazánk rétejai és legelői címen rövid összeállítást tett közzé a Természettudományi Közlöny 1910. évi folyamában. Hasonló szerepet vállalt föl Bittera Miklós is, aki szintén e folyóirat hasábjain (A magyar zöldmezőmozgalom c.) tette közzé az új irányzat célkitűzéseit.

A *második világháború után* a megtorpanás évei következtek, de a gyepgazdálkodási kutatások nem kerültek le a napirendről. *Balázs Ferenc*: A gyepek botanikai és gazdasági értékelése című tanulmánya 1960-ban látott napvilágot (előzménye visszanyúl az 1940-es évekre) a Keszthelyi Mezőgazdasági Akadémia kiadványaként. Módszerét alkalmazzák a gyepgazdálkodás szakemberei. Az adagolt legeltetést is elsőként tette közkincssé, a gyepek

altalaj-lazításával egyetemben. Gyepműtrágyázási eredményei a jövőre nézve biztatóak voltak. **Geczó Tivadar** összeállította az 1952-1958 közötti évek szakirodalmát az Országos Mezőgazdasági Könyvtár állománya alapján, amely Legelő- és rétgazdálkodás bibliográfiája címen jelent meg. 1954-ben látott napvilágot **Gruber Ferenc**: Rét és legelő című kötete, amelyet 1960-ban követte a második kiadás. **Vinczeffy Imre** az évelő takarmánynövények kevert vetésének kísérleti tapasztalatait foglalta össze (1957), valamint a füvek és pillangósok kísérleti cönológiai vizsgálatával foglalkozott Gödöllőn (1955), többek közreműködésével. Időközben gyarapodott a megjelent szakkönyvek száma is **Baskay-Tóth Bertalan**: Legelő- és rétművelés (Bp. 1962.) című munkájával, amelyet több évtizeden át tankönyvként használtak, megalapozva a gyepgazdálkodás oktatását. **Haraszi Ede**: Az állat és a legelő (Bp. 1973.) című kötete szakmai sikert aratott. Felhívta a figyelmet arra, amire **André Voisin** már korábban utalt, hogy jó legelővé a legelőt az okszerűen legeltetett állat teszi. A rendszerváltás előtti évtizedeket **Szabó János** (1920-2008): Gyepgazdálkodás című kötetével zárhatjuk le (1973, 1977), amelyhez társul egy összefoglaló munka **Nagy Zoltán-Vargyas Csaba** szerkesztésében: Gyepnövénytermesztés-gyep takarmányhasznosítás címen jelent meg 1988-ban, Szombathelyen. A kötet mondandóját a nagyüzemi keretek határozták meg, ezen felül túlértékelődött a gyep-szántó váltóforgó jelentősége, amit kudarcként élt meg a hazai gyepgazdálkodás.

A magyar gyepgazdálkodás elmúlt fél évszázadának története bővelkedik tudományos sikerekben és kudarcokban egyaránt. Mindezen túl azonban eredményei, tanulságai **nemzetközi rangot** vívtak ki neki. Az idő múlásával felértékelődtek a természeti környezet még meglévő reliktumai, és ennek kapcsán egyre nagyobb jelentőséggel bírnak a védett területek gyepi, hasznosításuk kérdése. Az **őshonos állattartás** – különösen a rendszerváltás után – a reneszánszát éli, amelynek színterét elsősorban a nemzeti parkok, természetvédelmi körzetek nyújtják. Egyidejűleg a **rét és legelő** „jogutódjaként”, a **gyep**ek megítélésében is hangsúlyeltolódás következett be, az egyoldalú takarmányhasznosítás elveszítette egyeduralgó szerepét, a **sokoldalú és célú hasznosítás** tört utat magának. De ebben az is közrejátszott, hogy a **magyar állattenyésztés válságba** került, drasztikus módon csökkent az állatállomány nagysága.

A tudományos kutatást illetően több „**gyepes iskola**” született meg, amelyek jó részt az **agrárfelsőoktatás berkeiben** váltak ismertté. Kiváló kutatói és oktatói gárda adott tanúbizonyságot tudományos felkészültségéről. A természetes (ős)gyepok biológiai alapjainak feltárásában **Debrecen** és **Gödöllő** szerepét kell kiemelni. A természetes gyepok kataszterezésében meghatározó tevékenységet végzett **Balázs Ferenc**, az agroökológiai potenciál felmérésében pedig **Vinczeffy Imre**. Az ő nevéhez fűződik a rétek, legelők gyógynövényeinek a botanikai feltárása is.

Az országban két **fűnemesítő műhely** alakult ki, **Keszthelyen** és **Szarvason**. A nemzetközileg is jelentős sikerek nem adnak okot az elégedettségre, hiszen fajtáink zöme több évtizedes múlttra tekint vissza. A Georgikon-angol perje kora túllépte a fél évszázadot. A fűmagtermesztés sem a kiemelkedő művelési ágak közé tartozik.

A gyeptermesztési, -felújítási eredményeknek az 1980-as években tapasztalt lendülete megtört. **Barcsák Zoltán** és **Ecker Imre** kutatásai révén a **magyar rozsnok**, a **nádképző csenkesz**, a **csomós ebír** és a **zöld pántlikafű** termesztésének előretörése következett be, ami a **húsmarha legelőknél** mutatkozott meg. A **kétszikű növények** szerepe átértékelődött, ami a gyepfelújítás gödöllői módszerében öltött testet. Az ezredfordulón a debreceni műhelyben **Nagy Géza** új eredményekkel jelentkezett a gyepok mezőgazdasági értékének becslése terén, öt kategóriába sorolva a hazai füves területeket. A gödöllői gyepfelújítási rendszer az

ökológiai gazdálkodás irányába mutató módszerekkel őrzi meg a mezőség növényeinek biodiverzitását. Az 1970-1980-as években beigazolódott a **Nagy Géza** által Debrecenben kidolgozott altalajlazítás és felületvetés módszerének eredményessége. Meghatározták a domb- és hegyvidéki rétek javításának módszereit, az elvetendő fűfajokat, a műtrágya mennyiségét, stb. Jelentős előrelépés történt a gyepek tápanyagellátásának kérdésében is, ami **Bánszki Tamás** több évtizedes debreceni munkásságának köszönhető. Gödöllőn **Barcsák Zoltán** és munkatársai a különböző gyeptípusok várható hozamszintjét és a műtrágyázás terméshozamának hatékonyságát állapították meg. A hozamnövelő öntözések terén Szarvason folytak kísérletek **Nagy Imre** vezetésével, a rendszerváltás beköszöntéig.

A gyephasznosítás terén 1990-ig egy szakszerűbb gyakorlat vette kezdetét. Kialakultak a kevesebb veszteséget okozó legeltetési módszerek, a megfelelő technikai háttérrel, és kutatási programmá vált a **legeltetési állattartás**, a gyepre alapozott állattenyésztés vizsgálata. 1990 után azonban a széthulló mezőgazdaság derékba törte az eredmények gyakorlati megvalósítását. **Barcsák Zoltán** vezetésével folytak a gyepek állattartó képességének vizsgálatai és a legeltetési idény megnyújtására irányuló lépések. Javaslatára megkezdtek nádképi csenkessel a legelők felületvetését, ami kiválóan megfelelt a húshasznú tehének legeltetési idényének meghosszabbítására, de 1990 után nagyon visszaesett létszámuk, s ez visszafogta a kezdeményezés lendületét.

A **legeltetési technológia** fejlesztése terén **Nagy Zoltán** munkásságát kell megemlíteni, aki fiatalon, 1987-ben hunyt el. Szarvason fejlesztették ki tejtermelő juhok számára az öntözött legelőkert-rendszert. A gyepgazdálkodási kutatások értékes adatokkal bővültek a növénykedveltségi vizsgálatok során. Kiderítették a kutatók, hogy milyen növényeket kedvelnek és milyen fejlődési fázisban az állatok.

A bio(öko)gazdálkodás terén is történtek lépések. **Barcsák Zoltán** tollából 2004-ben megjelent a *Biogyep-gazdálkodás* című kötet, ami egyúttal egyetemi tananyag is. Természetesen az ágazat *ökonómiai* kérdéseinek vizsgálata sem hiányzott a témakörök közül, amellyel Gödöllőn és Gyöngyösön foglalkoztak. A gyepkultúra egyéb területei főleg a **rendszerváltás után** kerültek terítékre, amelyek eredményei már nem a hagyományos gyepgazdálkodásban hasznosulnak.

A rét- és legelőgazdálkodás, mint oktatott tantárgy

A **magyar mezőgazdasági szakképzés** több mint kétszáz éves történetében a rét- és legelőgazdálkodással kapcsolatban elmondható, hogy nem minden intézményben szerepelt a tantárgyak között, és sokszor hiányzott a folyamatosság is. Általában a növénytermesztési tanszék keretében folyt oktatása. A hangsúly mindig a **rétgazdálkodáson** volt. Ez a tendencia a 20. század közepéig tartott, amikor a **legelő** került előtérbe. Az 1970-1980-as évektől pedig a gyakorlati élethez igazodva **gyepgazdálkodás** megnevezéssel jelent meg a tantárgyak között.

Európa első gazdasági iskolájában, Szarvason – *Practico oeconomicum institutum* –, a **Tessedik Sámuel** alapította intézetben *A rétek telepítése* c. tantárgyként szerepelt. A **keszthelyi Georgikon** falai között sem hiányzott oktatása. Az **óvári tanintézetben** a 3. félévben a rétművelés heti öt órát kapott. Az 1889-ben egységesülő tanterv országosan heti egy órában szabta meg oktatását. A **72.445/ IV.A.FM. sz.** rendeletre épülő szervezeti szabályzat (1906. 08. 17.) önálló stúdiumként nem említi a rét- és legelőgazdálkodást. **Magyaróváron 1907-től** a második évfolyamon a növénytermesztés keretében rétművelést is

oktattak, de az óraszámról nincs adat. **1935-1942 között** az egységes akadémiai tanrend szerint az ötödik félévben heti két óra elméleti képzésben részesültek a hallgatók rét-, legelőműveléstanból, de a gyakorlati oktatás nincs jelezve. A részletes növénytermesztést oktató tanárok kötelmei közé tartozott e tantárgy óráinak megtartása. **1942-től** a mezőgazdasági főiskolák (Móvár, Kolozsvár) tanrendjébe a negyedik félévben heti két óra elmélet és két óra gyakorlat volt beiktatva. Ez utóbbi intézménynél 16 tanszék működött, de rét- és legelőgazdálkodási nem volt. **1945 után** a **Magyar Agrártudományi Egyetem** Magyaróvári Osztályán, úgy a növénytermesztési, mint az állattenyésztési szakon két-két óra elméleti és gyakorlati órahallgatás volt előírva, féléves kollokviummal. Az **akadémiai évek** (1954-1962) alatt hasonló maradt a tantárgy helyzete, de a főiskolai évek (1962-1970) idején már változott a tárgy megnevezése: legelő- és rétgazdálkodás. A **Pannon Agrártudományi Egyetem** létrejöttével továbbra is a Növénytermesztési Tanszék keretében oktattak, gyepgazdálkodás elnevezéssel. Magyaróvárhoz hasonlóan **Keszthely** szinte azonos pályát futott be ezen a téren. Helyi eltérések előfordultak, amikor pl. az állattenyésztési tanszék égisze alatt folyt a gyepgazdálkodási ismeretek oktatása.

A **két világháború között** az első integráció alkalmával megszületett **M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem** Mezőgazdasági és Állatorvosi Karának Mezőgazdasági Osztálya oktatói a nyolcadik félévben heti két órát szántak gyepismeretek oktatására. A *doktori vizsgákon* az állattenyésztéstanon belül jártasságot kellett mutatni rét- és legelőgazdálkodási ismeretekben is. Meglepő az **1920-1944** közötti időszakot illetően az, hogy a gyakorlati élethez jóval közelebb álló **középfokú gazdasági tanintézetek** tantervében nincs feltüntetett rét- és legelőgazdálkodási stúdium. Az **alsófokú intézetek** is csak heti egy órát „áldoztak” rá. A gyakorló gazdák számára elindított aranykalászos és ezüstkálászos tanfolyamok keretében nem kapott teret a rét- és legelőgazdálkodás.

Debrecenben 1868-ban vette kezdetét az agrárképzés. 1868-1876 között az oktatott tantárgyak között nem szerepelt a rét- és legelőgazdálkodás. A rétművelés oktatása valószínűleg az 1880-as évektől szerepelt a tantervben, **Walter Lajos** óraadásában. **1906 után** – mint akadémia – a növénytermesztés keretében rétművelés néven kötelező stúdiumként szerepelt, netalán érintette a legelőgazdálkodást is.

Tanrend a 1900-as évek elején

Rétművelés

II. tanév, II, azaz nyári félév, heti 1 óra

Bevezetés; a rét vagy kaszáló fogalma, a rétek mezőgazdasági jelentősége nemük szerint. Statisztikai adatok. A rétműveléstan tárgya, főladata és fölosztása. Irodalom.

I. fejezet. A közönséges rétekről

1. Rétek alakítása.

1. Rétalakítás feltételei éghajlat, talaj és fekvés tekintetében. A rétek alakításánál szerepet játszó növények rövid ismertetése és főbb tulajdonságaik: egyéves, évelő, szálfű, aljű, tarackos-gyepes fű stb.
 - a) pázsitos füvek;
 - b) leveles füvek;
 - c) gyomok.
2. Rétalakítás véghezvitele:
 - a. A terület telkesítése.
 - b. A talaj megfelelő előkészítése.

- c. A gyeplétesítés. Gyeplétesítés fogalma, összetétele: gyeplétesítés módjai.
 - i. Természetes gyeplétesítés.
 - ii. Gyeplétesítés.
 - iii. Gyeplétesítés vetés által: növények kiszemelése, vetőmagkeverék összeállítása, vetőmagmennyiség meghatározása-, vetés ideje és módja és a fiatal gyeplétesítés kezelése.

2. Réteklétesítés gondozása.

- a. Felesleges víz levezetése.
- b. Tavaszi fogasolás.
- c. Vakondtúrások egyengetése.
- d. Gyomok irtása.
- e. Réteklétesítés trágyázása. Trágyaszerek megválasztása és alkalmazása.

3. Réteklétesítés letakarítása.

- a. .1. Letakarítás ideje; helyes megválasztásának fontossága.
- b. Letakarítás módjai: kaszával, kaszalógépekkel, részes vállalkozókkal.
- c. Szénakészítés módjai: közönséges- és barnaszéna készítés véghezvitele.
- d. Szénabírálat. Vegyi- és botanikai szénaelemzés.
- e. Réteklétesítés hozama Szénahozam nagysága; széna értékesítése; szénasajtók alkalmazása. Réteklétesítés mellékhozama; legeltetés, fűmagvak és kömény nyerése, szerszám-, tűzifa- és gyümölcsstermelés tekintetében.

II. fejezet. Az öntözhető rétekről.

1. Öntözhető réteklétesítés lényege s gazd. jelentősége.

2. Az öntözés célja és hatása.

3. Az öntözés feltételei:

- a. Víz minősége tekintetében.
- b. Víz mennyisége tekintetében. A rendelkezésre álló vízmennyiség meghatározása.
- c. Esési viszonyok tekintetében. Vízvezető és elvezető árokrendszer.

4. Réteklétesítési rendszerek ismertetése.

- a. Áztatás lényege, feltételei, kivitele, hatása, kezelése, költsége, jelentősége.
- b. Árasztás lényege, feltételei, keresztülvitele, kezelése, hatása és jelentősége.
- c. Csörgedeztetés lényege, nemei:
 - lejtős csörgedeztetés alkalmazása és jelentősége ;

Legelők

I. A legelők kezeléséről.

1. A legelő fogalma, mezőgazdasági jelentősége; az országban levő legelők statisztikája.
2. A legelők nemei: föltétlenek és esetlegesek. Természetes esetleges, állandó és ideiglenes legelők. A hegyi (havasi) síkon levő gyepek, erdők és erdei tisztások, lápos és mocsaras legelők jellemzése.
3. Legelők létesítése és pedig:
 - a. természetes;
 - b. mesterséges legelő létesítés vetés által; a legelők növényzetének ismertetése.
4. Legelők gondozása: víz levezetése, fogasolás, ürülékek elterítése, gyomok irtása.
5. Legelők berendezése, fák és élősövények ültetése; kutak.
6. Legelők rendszeres kihasználása.
7. Legelők hozama és mellékhozama.

Forrás: Csiki L. (1943)

Addig, amíg a gyakorlatban nem vált általánossá a szántóföldi takarmánytermesztés, addig a széna miatt a **réteklétesítés szerepe** kizárólagos volt, s ez tükröződött az oktatásban is. A természetes vegetáció és az állattartás kapcsolata eleinte – a szakmán belül – a réteklétesítésre szorítkozott, és csak a századforduló után szerepelt együttesen réteklétesítés- és legelőművelésként. **1906-1944 között** Debrecenben az óraadó előadók között szerepelt **Juhász Árpád, Gass Gyula, Kerpely Kálmán**. Az utóbbi 1933-ban kötetet is megjelentetett: Réteklétesítési tanulmányok címmel.

Mindhárom előadó 1914 előtt volt a tantárgy felelőse. 1920-1944 között kiadott évkönyvekben nincs adat az oktatott tárgyról, így arra nézve sincs forrás, hogy ki volt pl. a rét- és legelőművelés előadója. Minden valószínűség szerint a mindenkori növénytermesztési tanszék tanárai közül került ki.

1945-1949 közti években, a negyedik félévben heti két-két elméleti és gyakorlati óra jutott a tárgyra. Ezekben az „átmeneti években” **Dóry Lajos** személye fémjelezte az oktatói, kutatói munkát, aki kizárólag rét- és legelőgazdálkodással foglalkozott. *A réti ecsetpázsit* című kismonográfiája 1968-ban jelent meg Magyarország kultúrflórája című sorozatban. 1949-ben a tantárgy előadója **Grinber Ferenc** volt. 1953 után a rét- és legelőművelés kettő+egy óraosztásban kapott teret a tanmenetben 1956 után a hatodik félévben két-két órában találkoztak vele a hallgatók **Milkovicz Géza** óraadásában, aki a hortobágyi szikes gyepek javításával és öntözésével foglalkozott. A *főiskolai évek* (1962-1970) között kettő+egy óraosztásban (elmélet-gyakorlat) kaptak ismeretet a hallgatók **Milkovicz Géza** (1962-1968) és **Vinczeffy Imre** (1969-1970) stúdiumain. **1970-2000** közötti évek önálló egyetemi oktatás jegyében teltek el Debrecenben. A gyepgazdálkodás heti két elméleti és egy gyakorlati órával képviselteti magát, és az ún. *törzstárgyak* köréhez tartozik. A szakirányoknak megfelelően a gyepgazdálkodás a következő témakörökre terjed ki: legeltetési állattartás, alternatív gyephasználat, gyepökológia, gyep növényzete, természetük, hasznosításuk, speciális gyepek, természetvédelmi gyepek telepítése, fűmagtermesztés.

Debrecenben folyik *szakmérnök-képzés* gyepgazdálkodási szakon. A takarmánygazdálkodási szakmérnökök és a juhtenyésztési szak egyaránt nyújt gyepgazdálkodási ismereteket. 2002. szeptember elsején megkezdte működését az *Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar* (AVK), így a vidékfejlesztési agrármérnöki szak és az informatikai agrármérnöki szak szakirányai között is szerepel a gyep- és tájgazdálkodási szakirány.

A magyar rét- és legelőgazdálkodás kiemelkedő alakjai

Bittera Miklós (1887-1947)

Sokoldalú, szakmailag felkészült – gazdasági és jogi akadémiát végzett –, külföldet megjárta szakember volt. Az első világháború után került az óvári akadémia növénytermesztési tanszékének az élére. Előtte a debreceni akadémián tanított. Bekapcsolódott az 1920-as években kibontakozó zöldmezőmozgalomba, mint a Felsődunántúli Zöldmező Szövetség elnöke. Noha a növénytermesztés művelése volt fő érdeklődési területe, nagyon jelentős munkásság fűződik személyéhez a gyepgazdálkodás terén is. 1935-ben jelent meg: *Rét és legelő* című kötete. E tudományterületen folytatott szakirói tevékenységét tanulmányok, cikkek sora jelzi. A korszak szaktekintélyei közé tartozott.

Cselkó István (1847-1930)

A keszthelyi Georgikonban szerzett oklevelet, és Óvárott kezdte el tanári pályáját az állattenyésztés területén. Munkásságának középpontjában a takarmányozástan állt. Ezen a területen az óvári akadémia nagy korszakának egyik meghatározó alakja volt. A takarmányozás terén végzett munkásságával jó szolgálatot tett a gyep, mint takarmányforrás szakmai tudatosításában.

Cserháti Sándor (1852-1909)

1871-1873 között szerzett gazdatiszti képesítést Magyaróváron. Német egyetemeken bővítette ismereteit. Visszatérve 1884-től a növénytermesztési tanszék professzorának nevezték ki. Érdeklődési körébe tartozott a rét- és legelőművelés is. Nevéhez fűződik az 1891-ben létesített Növénytermelési Kísérleti Állomás keretében a gyepkutatások megindítása. A rétrágyázási kísérletekről a Kísérletügyi Közleményekben számolt be. Ebben a munkában id. Rázsó Imrével és Gyárfás Józseffel dolgozott együtt. Az óvári kísérleti állomás aradi kirendeltségén pedig elindította az alföldi szikes rétek öntözésével kapcsolatos kísérleteket. Cserháti Sándornak köszönhetően a Növénytermelési Kísérleti Állomás a rét- és legelőgazdálkodás terén végzett kísérleteivel választ adott a századforduló, majd a 20. század első évtizedében a gyakorlatban felmerült kérdésekre.

(enesei) **Dorner Béla** (1869-1954)

Keszthely adott diplomát kezébe. Nagyhirű uradalmak gazdatisztjeként szerzett hírnevet magának. Nyugat-Európa fejlett mezőgazdasággal bíró tájait járta. Jó tollú és termékeny szakíró volt. Szívégye az állattenyésztés volt, amelynek alapját az okszerű rét-legelőgazdálkodásban látta. A sertéstartás minőségi javításában – hússertés hazai elfogadtatása – korszakváltónak tekinthető. A rét- és legelőjavítás terén kifejtett szakigazgatási és szervezői munkássága nagy elismerést váltott ki. 1904-1907 között a székely akció miniszteri kirendeltségén dolgozott az okszerű legelőgazdálkodás hazai meghonosítása érdekében, méltó társaul szegődött a rutén akció kivitelezőjének, Egán Edének. A rétek-legelők világa közel állt hozzá, több kiadást megért kötete a hazai agrártörténet forrása közé tartozik.

Egán Ede (1851-1901)

Az ír eredetű, Csáktornyan született Egán Ede méltán lett a magyar havasi legelőgazdálkodás meghonosításának apostola. Nagy szakmai ismerettel és külföldi tapasztalatokkal felvértezve a havasi legeltetéses állattartás hazai elterjesztésében szorgoskodott, ami egyet jelentett a korszerű tejjgazdaságok láncolatának kiépítésével. Felismerte azt, hogy mekkora kiaknázatlan lehetőség rejlik a Kárpátok régiójában fekvő rétekben, legelőkben. Tervei megvalósítását derékba törte korai halála.

Faber Sándor (1873-1933)

A Georgikon indította el pályáján, amit kiegészített német földön tett tanulmányútjain szerzett ismeretekkel. Barátságot kötött Falke professzorral, aki a német zöldmezőmozgalom meghatározó alakja volt. Faber Sándor viszont a zöldmezőmozgalom hazai elindítójaként vált ismertté, amivel a rét- és legelőterületek feltöréséből adódó hiányokat kívánták pótolni. Az 1920-ban bekövetkezett területvesztés a hazai rét- és legelőgazdálkodásban minőségi átalakításra ösztönzött, egy hosszú ideig tartó „tétlenség” felszámolását. Noha Keszthelyen oktatott, tevékenysége révén országos ismertségre tett szert, elsősorban rét- és legelőjavító munkája révén.

Grábner Emil (1878-1955)

Magyaróvári diákként 1896-ban szerzett oklevelet. A magyar növénytermesztés, -nemesítés egyik nagy alakjaként ismert a 20. század első felében. A növénynemesítés kapcsán részese volt a rét- és legelő flórájának javításában is. Közel három évtizedig volt az Országos m. kir. Növénynemesítő Intézet vezetője. Az ott folyó munka átfogta a hazai növénynemesítésnek szinte a teljes körét. Életműve alapján a magyar növénynemesítés tudományának megalapítójaként vonult be a hazai mezőgazdaság történetének panteonjába.

Gruber Ferenc (1905-1971)

A debreceni gazdasági akadémia indította el pályáját, amelyet Keszthely, majd Óvár követett. A közgazdasági egyetem és doktorálása után Nyugat-Dunántúlon állt a gyepgazdálkodás szolgálatába. Átszervezések után Szarvasra került, ahol élete végéig dolgozott, főleg az Alföld gyepgazdálkodása állt érdeklődésének homlokterében. Nemesített fűfajták, szakkönyvek jelzik tudományos életútját. Kutatási eredményeinek gyakorlati elterjesztésére is nagy súlyt helyezett. Az Országos Legelőjavítási Tanács tagjaként is elismerést szerzett. Munkái közül megemlítendő: Rét és legelő. Bp. 1954., A gyep hasznos és káros növényei. M.óvár. 1942., A korszerű legelő- és rétgazdálkodás gyakorlata. Bp. 1962.

Kolbai Károly (1901-1972)

1922-ben fejezte be az óvári akadémiát. Alma materében maradva a növénytermesztési tanszéken kezdte meg pályáját. Kísérletező típus volt. 1931-ben a növénytermesztési tanszék vezetésével bízták meg Keszthelyen. A hazai gyepkultúra javítása központi helyet foglalt el munkásságában. Sokat tett a hazai zöldmezőmozgalom szakmai elfogadtatásáért. 1949-ben Gödöllőre került, ahol újjászervezte a növénytermesztési tanszék munkáját és a kísérleti telepet. Közben országos szakvezetői feladatokat is ellátott. Munkái között szerepel: A keszthelyi zöldmezőnapok előadásai. Keszthely, 1934., Új gyeppek telepítése magvetéssel. Keszthely, 1940., A füves-vetésforgós földművelési rendszer elvi tanulságai hazánkban. Bp. 1962. című munkái.

id. **Rázsó Imre** (1873-1922)

Magyaróvárrott végzett 1894-ben, és Cserhádi Sándor mellett maradt a növénytermesztési tanszéken, ami maradandó hatással volt későbbi munkásságára, mivel már hallgató korától kezdve részt vett a tanszék mellett működő kísérleti állomás munkájában, ahol közeli kapcsolatba került a rét- és legelőgazdálkodás kérdéseivel. Rövid kitérők után átvette a tanszék vezetését, de 1920 után kizárólag tanszéki feladatokat vállalt, noha kísérletező „kedve” mellett kitartott. Korábban vizsgálta a különböző talajú réteken a trágyázás utóhatását. Takarmánynövényekkel végzett kísérletei alapján megírta: A legfontosabb szálas takarmánynövények termesztése című könyvét, amely 1901-ben jelent meg Kolozsvárott. Alma matere hallgatóinak pedig megírta: A rét- és legelőművelés kézikönyve című munkáját, amely 1906-ban jelent meg. Foglalkoztatta a rétek öntözésének technikai és gazdasági kérdései is.

Szilassy Zoltán (1864-1932)

Magyaróvári hallgatóként ismerkedett meg a mezőgazdasággal. A végzés után hosszabb ideig dolgozott együtt Cserháti Sándorral, közben bejárta Nyugat-Európát. Az Egyesült Államokban is tett egy hosszabb tanulmányutat. Jó kapcsolatot épített ki az angol szakemberekkel. Betöltötte az OMGE igazgatói posztját is. Munkássága széles kört ölelt föl. Átfogó ismertetést adott az amerikai mezőgazdaságról, amely 1897-ben jelent meg, de említhető az angol mezőgazdaságról szóló kötete is, amelynek egyúttal szerkesztője is volt. A hazai rét- és legelőgazdálkodás szempontjából alapos munkát tett le az agrárium asztalára: A fűféle takarmánynövények és termesztésük címmel. Tartalmát tekintve az egyes növényfajok ismertetésén túl, részletesen foglalkozott a rétek, kaszálók, legelők telepítésével, művelésével és hasznosításával.

Tessedik Sámuel (1742-1820)

A korszerű magyar mezőgazdaság megteremtésének egyik irányadó képviselője volt. Lelkipásztori tevékenysége, amely Szarvashoz kötötte, nem gátolta meg abban, hogy a „magyar mezőgazdaság üdvére” cselekedjen. Iskolaalapítása megszabta jövőépítésének keretét. Autodidakta mezőgazdász volt, aki viszont sokat tett a helyes rétművelés, a szénaszáritás, a szénapajták építése terén. Élenjárt a lóhere és a lucerna termesztésének meghonosításában, ami elősegítette a hazai állattenyésztés fejlődését. Külföldi útjai során látta és összevetette a honi és a külföldi gazdálkodás között feszülő óriási különbségeket. A legelőgazdálkodást a közösség kezelésében kívánta hagyni, de a használat kérdéseiben változtatni szándékozott. A réteknél viszont a részletes agrotechnikai módszerek alkalmazását sürgette, tudatosítván a régi mondás igazát: „ki mit takarmányoz, úgy köpül”. A réteknél, legelőknél alapos felmérést végzett, irányt adva az elvégzendő munkának. A művelési ág megjavítását szívügyének tekintette, tapasztalatait magyar és német nyelven adta közre. A mesterséges gyepesítésre a franciaperjét ajánlotta. Tervei messze meghaladták a korszak hazai színvonalát, ami sejtette a megvalósulás esélyét.

Thaisz Lajos (1867-1937)

Gyógyszerész végzettséggel szegődött a mezőgazdasági kutatás szolgálatába. 1888-ban a vetőmagvizsgáló állomás munkatársa lett a fővárosban. 1907-ben a kassai állomás vezetőjeként dolgozott. Már 1892-től az érdeklődése egyre inkább a rétek, legelők világa felé terelte. Vizsgálta az őshonos gyepet, a szikek vegetációját, és elmélyedt a gyepesítés témakörében. 1910-től nyugdíjazásáig a Földművelésügyi Minisztériumban a rét- és legelőgazdálkodási ügyek vezetője volt. Főmunkatársként részt vett herbáriumi kiadványok összeállításában, maga is tekintélyes gyűjteménnyel rendelkezett. A Magyar Botanikai Lapok című folyóirat főmunkatársa volt. Nyugdíjas „utóélete” munkásságának legtermékenyebb időszakát öleli föl. 1927-ben adták ki A magyar talaj gyepesítése című kötetét. Szorgalmazta a fűveshere keverékek vetésterületének bővítését. 1930-ban kidolgozta a Pest megyei Dunavölgy rét- és legelőgazdasági munkatervét. Thaisz Lajos az elsők között volt, aki a hazai rétek és legelők tanulmányozására, javítására ösztönözte a gazdatársadalmat. A hazai zöldmezőmozgalom egyik úttörőjének tekinthető. Megemlítendő még egy jelentős tanulmánya, amely 1910-ben jelent meg: A hegyvidéki rétek és legelők megújítása. Gazdasági-, botanikai tanulmány, különös tekintettel a Székelyföld természeti viszonyaira címmel.

Villax Ödön (1899-1964)

Magyaróvár után a budapesti tudományegyetemen bővítette mezőgazdasági ismereteit, 1931-ben doktorált. Magyaróvárra került a Növénynemesítő Intézetbe, ahol Surányi János munkatársa volt. Grábner Emil nyugdíjba vonulása után, 1948-ig az intézet vezetője, majd külföldre távozott. Előbb Franciaországban élt, majd Portugáliában dolgozott. Később Marokkóba települt át, ahol haláláig a Nemzeti Agronómiai Intézet egyik részlegének a vezetője volt. Madridban hunyt el. Rabatban adták ki utolsó munkáját: Takarmánynövények termesztése a mediterráneum nyugati régiójában címmel, amely több, mint 600 oldalas monográfia. Termékeny munkásságú volt hazájában is, ahol az Általános növénynemesítés című munka első kötete 1944-ben jelent meg, míg a második kötet Különleges növénynemesítés címen 1947-ben látott napvilágot. Ez a két kötet összefoglalja negyedszázados nemesítői munkásságát. Foglalkozott a rétek trágyázásának a kérdéseivel is. A lucernafélék, a herefélék, a baltacím, a nyúlszapuka, a fehér somkóró és a szarvaskerep a szereplője a Szántóföldi pillangósvirágúak II. kötetének, amely 1935-ben jelent meg Budapesten.

Baskay-Tóth Bertalan (1903-1976)

Debrecenben diplomázott. Tápiószele és Debrecen után 1929-ben Keszthelyre került, majd a Budapesti Tudományegyetemen egyetemi oklevelet szerzett. Botanikából írta doktori értekezését. Közben rendszeresen publikált szakmai folyóiratokban. Vidéki közszolgálat után, 1950-ben került a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre. Munkásságával megalapozta az intézményben a legelő- és rétgazdálkodás oktatását. Erről 1962-ben szakkönyvet jelentetett meg, amely hosszabb ideig az agrárfelsőoktatás tankönyveként szerepelt. Gyeptermesztési kutatásait 1956-ban kezdte el, amely végigkísérte munkásságát. A Növénytermesztési Tanszék gyepgazdálkodási csoportjában munkatársai közé tartozott Petrányi István, 1957-től Barcsák Zoltán, majd Prieger Károly. A gyepek műtrágyázása című témakörben a hazai koordinátor szerepét töltötte be. Számos gyeptermesztési program résztvevője és vezetője volt élete során. A legelők gyomtalanítása, a fűsilózási kísérletek utalnak kutatási területére. Az 1960-1970-es években országgyűlési képviselőként sokat tett a hazai gyepgazdálkodás fejlesztéséért. Életpályája meghatározó volt a magyar gyepkultúra 20. századi történetében.

Balázs Ferenc (1913-)

A Tisza István Tudományegyetemen végzett természetrajz-földrajz szakon. Képességeit felismerve Soó Rezső díjtalan gyakornokként tanszékére hívta, akit követett 1940 után Kolozsvárra is. Doktori értekezését a magyarországi endemikus növényfajok elterjedéséről írta. 1942-ben adjunktus lett a Kolozsvári Növénytermesztési Kísérleti Intézetben. Bekapcsolódott a gyepkutatásokba. A háború után a Magyaróvárra telepített intézetben folytatta tevékenységét. Egyidejűleg vezetői posztot töltött be a Székkutasi Gyapotkutató Intézetben is. 1956 megroppantotta tudományos előrehaladását. A DNY-Dunántúli Kísérleti Intézetben helyezkedett el, és kidolgozta a gyepek komplett botanikai és gazdasági értékelési módszerét. Az 1956 utáni politikai rendszer szűk keretét szabott tudományos munkásságának. Szakmai vezérelveként a geobotanikai ismereteit a mezőgazdaságban kívánta hasznosítani. Az elméleti növénycönológiában is maradandót alkotott. Ennek ellenére a magyar flóra adatbázisa nem tartalmazza a Balázs-féle szénaértéket, de az országos gyomfelvételezés sem készülhetett volna el a Balázs-féle cönológiai felvételezési rendszer nélkül. A módszert a

gyepkutatásba, a rétek és legelők használatába, művelésébe és javításába is bevezette. Bebizonyította, hogy a füves vetésforgó alkalmatlan gazdálkodási rendszer volt hazánkban. Évtizedekkel ezelőtt már felvetette a szántóföldi energiatermelés lehetőségét is, ami még napjainkban is messze van a megoldástól.

Barcsák Zoltán (1932-2008)

A gyepok elhivatott kutatója Gödöllőn végzett. Életpályáját bizonyára megszabta, hogy a rét és legelő tárgyat Baskay-Tóth Bertalan oktatta. A végzés után kis kitérővel Gödöllőn maradt nyugdíjazásáig. Tudományos tevékenységének vezérfonalához végig hű maradt. A gyepgazdálkodáson belül az alábbi témakörökkel foglalkozott:

- Gyomirtás, vegyszeres gyomirtás
- Gyepok műtrágyázása
- Gyep gyomirtásának módszerei
- Gyepok állattartó-képességének vizsgálata
- Gyepok komplex javítása, gyepre alapozott húsmarhatartás
- Pest-megyei legelők ökológiai vizsgálata
- Gyepnövényzet ízletességi vizsgálata

Oktatói pályáján arra törekedett, hogy a leendő szakembereket a gyepgazdálkodás teljes ismeretével felvértezze, amit jegyzetei, tankönyvei, szakkönyvei igazolnak. Érdemei között elsőbbséget élvez, hogy Gödöllőn 1990-ben megkezdte működését az ország első és egyetlen gyepgazdálkodási tanszéke, melynek szorgalmazója és alapító tagja volt.

Bánszki Tamás (1935-)

1957-ben szerezte meg diplomáját a Debreceni Mezőgazdasági Akadémián. Majd különböző vizsga és mérnöktanári diploma birtokában szegődött a hazai gyepgazdálkodás szolgálatába. Egyetemi doktori értekezését legelőgazdálkodásból írta. A kandidátusi dolgozata hasonló kérdéskörrel foglalkozott, és 1993-ban A gyepok tápanyag ellátása című értekezésével akadémiai doktor lett. 1959-től kezdte meg alma materében oktatói pályafutását. Kutatói munkája közel fél évszázada töretlenül folyik. Kísérleteinek eredménye a hazai gyepgazdálkodás fejlődését szolgálják. Tudományos testületek tagjaként, vezetőjeként öregbíti a debreceni iskola hírnevét. A talajtermékenység és a tápanyag-gazdálkodás terén folyó több évtizedes kutatások kialakításában döntő szerepe volt.

Vinczeffy Imre (1923-)

Székelyföld szülöttként gazdag tudományos életpályát tudhat magáénak. Kolozsvár és Pallas mezőgazdasági ismeretszerzésének forrása. 1970 óta egyetemi tanár Debrecenben. 1965-ben A gyepok termőképességének vizsgálata című dolgozatával kandidált és 1985-ben A gyepok állattartó képessége című értekezésével az MTA doktori fokozatát nyerte el. A legeltetéses állattartás rendületlen híve és szakértője. Az országot behálózta gyepológiai vizsgálataival. Munkatársaival az ország gyepterületének egyharmadán agroökológiai felvételezést hajtott végre, majd az ország egész területére kiterjedő felmérés adatfeldolgozását irányította. A gyepgazdálkodás szakmai szervezetének kiépítésében nagy érdemeket szerzett. 1995-ben megalakult az MTA gyepes munkacsoportja, amely munkáját kiadványaival tanúsította.

2002-ben megkezdte működését az MTA Gyepgazdálkodási Bizottsága. Vinczeffy Imre szakmai és tudományos szervező munkásságát elismerések kísérték. Iskolateremtő professzorként tette le névjegyét a magyar gyepgazdálkodás történetében. Kiterjedt publikációs munkásság van háta mögött, amihez társulnak szerkesztői munkásságának szellemi termékei. Szakemberek nemzedékeit bocsátotta útjára oktatói tevékenységének évtizedei alatt, akik elvitték a hírét és reputációját a Debrecenben folyó gyepgazdálkodási oktatásnak, kutatásnak, ami Debrecen „erősségeinek” egyike. Életműve elismeréseként 2008-ban az MTA Gyepgazdálkodási Bizottsága örökös tiszteletbeli Elnöknek választotta meg.

Nagy Zoltán (1931-1987)

Nagy Zoltán életpályája – a hadifogság és a korai halála közti időt számítva – sajnos csak néhány évtizedre terjedhetett ki. Kutatói pályafutását a szarvasi Öntözési Kutatóintézethez kötötte, majd amikor minisztériumi szolgálatba került, a szaktárca Szakoktatási és Kísérletügyi főosztályának lett munkatársa, majd vezetője. Nem készült elméleti kutatónak. A fejlesztés érdekelte. Kutatási témáit is e szerint válogatta meg. Legkedveltebb kutatás-fejlesztési területe a gyepgazdálkodás volt. Kidolgozta a gyep-szántó vetésforgó változatait, azok teljes vertikumát. Mindegyik hazai kutatóhelyet közvetlenül ismerte, azokat rendszeresen látogatta. Tanácsai mindenkor gyakorlati jellegűek voltak, közvetlen információkat szerzett a nagyüzemi gazdálkodás terén. Nemcsak állami gazdaságokat, hanem termelőszövetkezeteket, csoportokat is felkeresett. A kutatóknak és a gyakorlati embereknek egyaránt partnere volt; kapcsolatokat tartott az agrártárca igényeinek érdekében néhány minisztériummal. Részt vett továbbá az MTA testületeiben, az OMFB különböző szakértői, bizottsági munkájában. A magyar mezőgazdaság nagyüzemi korszakának egy jelentős irányító alakja volt, aki a szakigazgatás terén segítette a hazai gyepgazdálkodás felzárkóztatását.